

TÁJÉKOZTATÓ

a működési kockázattal összefüggő szabályozásról

BEVEZETÉS

A hitelintézetekre és befektetési vállalkozásokra vonatkozó prudenciális követelményekről és a 648/2012/EU rendelet módosításáról szóló, 2013. június 26-i 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet **(CRR)** elfogadásával jelentősen módosult a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások működési kockázat kezelési és tőkekövetelmény számítási szabályozása.

Jelen tájékoztató **(Tájékoztató)** célja a hitelintézetekre és a befektetési vállalkozásokra vonatkozó hatályos működési kockázati szabályozással kapcsolatos előírások összefoglalása, azok betartásának megkönnyítése érdekében, valamint a várható új előírásokra vonatkozó figyelemfelhívás.

A kötelező érvényű szabályozáson túl a legjobb szakmai gyakorlatot tükröző EBA ajánlások egy része továbbra is hiánypótló szakmai megoldásokat tartalmaz.

A Tájékoztató nem törekszik a teljes körű, részletes ismertetésre, hanem megadja a működési kockázatokra vonatkozó, a Tájékoztató közzétételének napján hatályos szabályok megnevezését, fellelhetőségét, az előírások tartalmára való utalást, valamint az adott szabály Magyarországon történő alkalmazását. A Tájékoztató az érintettek és az érdeklődők számára kiindulópontként szolgálhat ahhoz, hogy utána tudjanak nézni a részletes szabályoknak, s alaposan megismerve betarthassák azokat.

A HATÁLYOS MŰKÖDÉSI KOCKÁZATI ELŐÍRÁSOKKAL ÖSSZEFÜGGŐ SZABÁLYOK

I. UNIÓS SZABÁLYOZÁS

Az itt felsorolt szabályozó eszközök a tagországokban, így Magyarországon is kötelezőek és közvetlenül alkalmazandók.

I.1 EU RENDELETEK

I.1.1 CRR

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1537348678587&uri=CELEX:02013R0575-20180101>

- Bevezető rendelkezések (52): Működési kockázattal kapcsolatos politika, kockázatkezelési alapelvek meghatározása.
- 4. cikk 52. pont: A működési kockázat definíciójának meghatározása.
- 20. cikk (1): A csoportszintű módszertan engedélykérelmének ki kell terjednie a működési kockázati tőke csoporton belüli allokációjának módszertanára, a diverzifikációs hatás figyelembevételére.
- 92. cikk (3) e) pont: Szavatoló tőke követelmény előírása a működési kockázatokra.
- 95. cikk (3): A saját számlás kereskedést és jegyzési garanciavállalást nem végző befektetési vállalkozásokra vonatkozó külön szabályozás előírása.
- 97. cikk: Befektetési vállalkozások fix működési költségeken alapuló tőkekövetelmény számítása, a Bizottság felhatalmazása RTS kiadására.
- 312-314. cikk: A szabályozás korlátozottan teszi lehetővé azt, hogy az egyes módszereket (alapmutató, sztenderd és fejlett módszertan) az intézmények együttesen alkalmazzák, illetve

korlátozottan teszi lehetővé a fejlettebb módszertanokról való visszalépést az egyszerűbb módszertanok irányába.

- 315-316. cikk: A tőkekövetelmény alapmutató módszer szerinti számítását rögzíti, az irányadó mutató fogalmának meghatározása azonban általános jellegű, a sztenderd módszertan számításainál is alkalmazandó. Főszabályként nincs az alkalmazásnak előzetesen teljesítendő speciális feltétele.
- 317-320. cikk: A tőkekövetelmény sztenderd módszerének alkalmazási feltételeit, szabályait foglalja össze. Előírja az egyes tevékenységek üzletágakba történő maradéktalan besorolását és a tevékenységek diktált működési kockázataival arányos tőkeszükséglet számítását. Adott feltételek megléte esetén, az alternatív sztenderd módszer szabályainak megfelelően lehetővé teszi a lakossági és vállalati banki tevékenységre az általános szabályok helyett normalizált állománymutató alkalmazását.
- 321-324. cikk: A fejlett módszer alkalmazásának minőségi és mennyiségi követelményeit írja elő. A minőségi követelmények között a use teszt, az önálló kockázatkezelési funkció, a veszteségadat gyűjtése, a dokumentáltság és a rendszeres felülvizsgálat az alapelvárások. A szabályozás előírja a veszteségesemények 7 esemény típus szerinti kategorizálását. A mennyiségi kérdéseket illetően kiemelésre érdemes, hogy más kockázati kategóriáktól eltérően a várt és nem várt veszteségeket is figyelembe kell venni a tőkeszükséglet kalkulációja során, a mérési rendszernek meg kell ragadnia a kis valószínűséggel bekövetkező, súlyos potenciális kockázatot jelentő eseményeket.
- 446. és 454. cikk: A tőkekövetelmény becslésére vonatkozó eljárások, a kockázatcsökkentésre alkalmazott biztosítások és kockázati transzferek nyilvánosságra hozatali szabályainak előírása.
- 457. cikk: Felhatalmazza a Bizottságot felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására a működési kockázat 315-324. cikkben foglalt tőkekövetelményeinek kiigazításai vonatkozásába.

I.2 EU Bizottság végrehajtási rendeletei

I.2.1 A BIZOTTSÁG 529/2014/EU FELHATALMAZÁSON ALAPULÓ RENDELETE (2014. március 12.) az 575/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a belső minősítésen alapuló módszeren és a fejlett mérési módszeren végrehajtott kiterjesztések és módosítások lényegességének értékelésére irányuló szabályozástechnikai standardtervezetek tekintetében történő kiegészítéséről

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0529>

A rendelet célja, hogy a hitel, működési és piaci kockázatok fejlett mérési módszereivel kapcsolatos változtatások értékelését a lényegesség tekintetében összhangba hozza, azokra egységes irányelveket, értékelési szempontokat fektessen le. A rendelet a hitelezési kockázatok Internal Rating Based (IRB) és a működési kockázatok Advanced Measurement Approach (AMA) módszertanára is kitér. A módosítások lényegességi szintjükből, jellegükből adódóan lehetnek felügyeleti hatóság jóváhagyásához kötöttek, előzetesen bejelentendő, illetve implicit olyanok, amelyekről nem szükséges a hatóságok értesítése.

II. MAGYAR SZABÁLYOZÁS

II.1 Törvények

II.1.1 2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról (Hpt.)

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300237.TV

II.1.2 2007. évi CXXXVIII. törvény a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól (Bszt.)

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0700138.TV

A hitelintézetek tevékenységéhez való hozzáférésről és a hitelintézetek és befektetési vállalkozások prudenciális felügyeletéről, a 2002/87/EK irányelv módosításáról, a 2006/48/EK és a 2006/49/EK irányelv

hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. június 26-i 2013/36/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvben (CRDIV) szereplő, a működési kockázatokhoz kapcsolódó követelmények a Hpt.-ben és a Bszt.-ben implementálásra kerültek, ezért a hazai hitelintézeteknek és befektetési vállalkozásoknak a Hpt.-ben, illetve a Bszt.-ben megfogalmazott szabályoknak kell megfelelniük.

A Hpt.-ben és a Bszt.-ben a működési kockázatokra vonatkozó legfontosabb részek a következők:

Szabály	Hpt.	Bszt.
Az értelmező rendelkezések (fogalom meghatározás)	6. § (1) 83. pont	
Személyi, tárgyi feltételként előírt információs és ellenőrzési rendszer, rendkívüli helyzetek kezelésére szolgáló terv	67. §	100. §
Vállalatirányítás részeként működési kockázati szabályozás, kockázatomérséklés előírása normál és vészhelyzeti működés esetére	108. § (5) e) pont	101. § (1) e) pont
MNB elnökének felhatalmazása rendeletek kiadására	290. § (4) bekezdés	180. § (4) bekezdés

II.2 Felügyeleti szabályozás

II.2.1 A Magyar Nemzeti Bank ajánlásai

II.2.1.1 A Magyar Nemzeti Bank 15/2015. számú ajánlása az interneten keresztül nyújtott pénzügyi szolgáltatások biztonságáról

<https://www.mnb.hu/letoltes/a-magyar-nemzeti-bank-15-2015-szamu-ajanlasi-az-interneten-keresztul-nyujtott-penzugyi-szolgaltatasok-biztonsagarol.pdf>

Az ajánlás az intézmények interneten keresztül nyújtott szolgáltatásaival kapcsolatba hozható belső irányítási és üzemeltetési szabályok tekintetében a felsővezetői felügyelet, az ügyféloldali biztonság, a tranzakciók figyelemmel kísérése, az internetes informatikai rendszer belső hozzáférés-védelme, az üzemeltetési biztonság, valamint az üzletmenet folytonosság tárgykörében fogalmaz meg a megfelelő biztonság kialakításához felügyeleti elvárásokat, előremutató gyakorlatokat. Az internet felől elérhető informatikai alkalmazások vonatkozásában pedig az ügyféladatok védelméhez, az ügyfél hitelesítéséhez, a tranzakciós üzenetek végponti védelméhez, az elektronikus tranzakciók adatainak megőrzéséhez, a kriptográfiai eljárások kezeléséhez és az alkalmazások, szoftverek fejlesztéséhez kapcsolódóan ad iránymutatást.

II.2.1.2 A Magyar Nemzeti Bank 26/2018. (VIII.16.) számú ajánlása a pénzforgalmi szolgáltatások működési és biztonsági kockázataival kapcsolatos biztonsági intézkedésekről

<https://www.mnb.hu/letoltes/26-2018-penzforgalmi-biztonsagi-intezkedesek.pdf>

Az ajánlás alapján az MNB elvárja, hogy a pénzforgalmi szolgáltató hatékony működési és biztonsági kockázatkezelési keretrendszert hozzon létre, amelyet legalább évente egy alkalommal felül kell vizsgálnia és a vezető testületnek, illetve a vezető állású személynek jóvá kell hagynia. A kockázatkezelési keretrendszernek a működési és biztonsági kockázatok mérséklését célzó biztonsági intézkedésekre kell összpontosítania, és azt teljes mértékben be kell építeni a pénzforgalmi szolgáltató általános kockázatkezelési folyamataiba.

II.2.2 Vezetői körlevél

Az MNB Vezetői Körlevél formájában tette közzé a szektor felé a devizahitelek megsegítését célzó jogszabályoknak való megfelelésből eredő veszteségek működési kockázati tételként történő kezelésével kapcsolatos iránymutatását.

<http://www.mnb.hu/letoltes/vezetoi-korlevel-honlapra-vegleges.pdf>

III. EU IRÁNYELVEK, IRÁNYMUTATÁSOK

Az itt felsorolt szabályozó eszközöket a tagországoknak, - így Magyarországnak is - át kell ültetniük nemzeti jogrendjükbe.

III.1 CRDIV

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1544612597545&uri=CELEX%3A02013L0036-20180709>

Az irányelv a működési kockázatra vonatkozóan elsősorban közvetett szabályozást tartalmaz. Előírja az illetékes hatóságok feladatkörét a működési kockázatkezelés belső szabályozásával, valamint rámutat a működési kockázat fogalmi meghatározásának CRR-beli helyére.

III.2 EBA Guidelines on AMA extensions and changes

https://www.eba.europa.eu/documents/10180/105108/EBA_2012_00180000_HU_COR.pdf

Az iránymutatás részletezi és pontosítja az AMA változtatásainak kommunikációját a felügyeleti hatóságok felé. Az iránymutatás nem foglalkozik modellezési, vagy kockázatkezelési kérdésekkel. Rendelkezései jelentős átfedésben megjelennek a hasonló tárgyban kiadott RTS-ben.

Az ajánlás a Validációs kézikönyv II. részének keretében került implementálásra.

http://www.mnb.hu/archivum/Felugyelet/root/fooldal/bal_menu/szabalyozo_eszkozok/felugyeletimodszertanok/validacioskezikonyv/validacios_kezikonyv

III.3 EBA Guidelines on the management of operational risk in market-related activities

<https://www.eba.europa.eu/documents/10180/16094/CEBS-2010-216-%28Guidelines-on-the-management-of-op-risk-in-market-related-activities%29-%282%29.pdf>

Az iránymutatás a befektetési szolgáltatási tevékenységek végzése során felmerülő működési kockázati események kezeléséhez fogalmazza meg a legjobb szakmai gyakorlatra vonatkozó álláspontját. Iránymutatást ad a felső vezetés irányítási és ellenőrzési funkcióinak ellátásához, a belső kontrollmechanizmusok kiépítéséhez és működtetéséhez, valamint a jelentési rendszer kialakításához.

IV. EGYÉB INFORMÁCIÓK

IV.1 Az Európai Bankhatóság működési kockázatokkal kapcsolatban közzétett kérdései és válaszai **(Q&As)**

<http://www.eba.europa.eu/single-rule-book-qa>

IV.2 Az Európai Bankhatóság honlapjának működési kockázatokkal foglalkozó menüpontja

<https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/operational-risk>

IV.3 A Magyar Nemzeti Bank működési kockázatokkal kapcsolatban közzétett kérdései és válaszai

<http://www.mnb.hu/felugyelet/szabalyozas/crdiv-crr/crdiv-crr-jogertelmezesi-kerdesek-es-valaszok/crdiv-crr-kerdesek-es-valaszok/mukodesi-kockazat>

IV.4 Az EU Bizottság által előkészítendő prudenciális szabályozással kapcsolatos fejlemények az alábbi linken érhetőek el:

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-supervision-and-risk-management/managing-risks-banks-and-financial-institutions_en

V. VÁRHATÓ JOGSZABÁLYI VÁLTOZÁSOK A MŰKÖDÉSI KOCKÁZAT TŐKEKÖVETELMÉNY SZÁMÍTÁSA TERÉN

A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság 2010 óta tervezi a működési kockázatok sztenderd tőkekövetelmény számítási módszertanainak felülvizsgálatát (BIA, TSA, ASA), illetve 2014-től elkezdődött a fejlett mérési módszertan (AMA) jövőjének újragondolása, újratervezése is. A Bizottság 2014 novemberében megjelent anyagában az AMA tőkekövetelmény számításra alkalmazott belső modellek jelentős egyszerűsítésének szükségességére hívta fel a figyelmet, mivel a szabályozói tőkekövetelmény számításhoz jellemzően kisebb hozzáadott értéke van, mint amennyivel komplexebb a többi kockázattípus tőkekövetelmény számítási módszertanához képest. Ezen kívül a többi kockázattípushoz viszonyítva aránytalanul több erőforrást igényel a belső modellek üzemeltetése.

A Bázeli Bizottság a 2015. szeptember 22-23-i ülésén fogalmazta meg először határozottan az AMA jövője kapcsán alkotott véleményét, mely szerint az AMA módszertant ki kell vezetni a Bázeli keretrendszerből és az eddigi sztenderd módszertanokat egy új Standardized Measurement Approach (SMA) módszertan venné át, annak érdekében, hogy az 1. pillérben csak és kizárólag egyetlen módszertannal lehessen működési kockázati tőkekövetelményt számszerűsíteni.

A BIS 2016. március 4-én konzultációs dokumentumot tett közzé a működési kockázati tőkekövetelményének számítására vonatkozó sztenderd módszer felülvizsgálatának kérdésével kapcsolatban¹, amely már arra a feltételezésre épül, hogy az AMA módszer valószínűsíthetően visszavonásra kerül.

A Bazel III szabályrendszer módosításával kapcsolatosan 2017 decemberében közzétételre került anyag² már tartalmazza a konzultáció során tett észrevételeket is, a korábbi működési kockázati számszerűsítési mechanizmusok alternatívájaként bevezetni kívánt sztenderd módszer folyamatos fejlesztés alatt áll. Implementációjának Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság által tervezett ideje 2022. január 1. A módosítások a CRR-ben kerülnek EU szinten implementálásra, és ezek a szabályok lesznek majd kötelezőek a hazai intézményekre is. Az EU implementáció elfogadásának és hatályba lépésének várható dátuma jelenleg még nem ismert.

Az AMA módszer esetleges kivezetése öt, a CRR-hez kapcsolódó technikai sztenderdet is érint, melyek közül három az AMA módszertanhoz kapcsolódik, míg kettő a sztenderd módszertanokra vonatkozik.

A modellek materiális változásával kapcsolatos RTS-t (529/2014/EU rendeletként) az EU Bizottság már elfogadta.

Az AMA keretrendszer validációjához szükséges, kvalitatív és kvantitatív minőségi szempontokat rögzítő, a CRR 312. cikk (4) bekezdés a) pontja alapján kiadandó RTS 2015. júniusa óta Final Draft formában elérhető, de az EU Bizottság elé a változó szabályozás miatt nem került előterjesztésre.

A különböző működési kockázati tőkekövetelmény számítási módszerek együttes alkalmazásával összefüggő feltételeket rögzítő, a CRR 314. cikk (5) bekezdésében biztosított felhatalmazás alapján, 2016. december 31-ig a Bizottság elé terjesztendő szabályozás technikai sztenderd sorsa szintén bizonytalanná vált.

Csakúgy, mint a működési kockázati tőkekövetelmény sztenderd módszertanához kapcsolódó két szabályozásé: az irányadó mutató számítási módszertanának meghatározásával összefüggésben, a CRR 316. cikkének (3) bekezdése alapján, valamint az üzletágakba történő besorolás alapelveiről rendelkező, a CRR 318. cikkének (3) bekezdése alapján, 2017. december 31-ig kidolgozandó rendeleteké.

¹ <http://www.bis.org/bcbs/publ/d355.htm>

² <https://www.bis.org/bcbs/publ/d424.pdf>

A működési kockázatok sztenderd tőkekövetelmény számítási módszertanainak felülvizsgálata, illetőleg a fejlett mérési módszertan esetleges kivezetése a kapcsolódó EBA iránymutatások kidolgozásának ütemezésében is módosulásokat okoz.

Az MNB a folyamatos felügyeleti tevékenysége keretében, illetve ellenőrzési eljárásai során továbbra is kiemelt figyelemmel kíséri a működési kockázatok megfelelő kezelését, valamint a működési kockázati tőkekövetelmény megfelelő számítását.

Budapest, 2018. december 20.

Magyar Nemzeti Bank